

Asia: VN/36736/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Tarkemmat kysymykset/

Antaisivatko ehdotetut muutokset riittävät mahdollisuudet hoitaa hyvinvointialueiden rajat ylittäviä häiriötilanteita käytännössä? / Ger de föreslagna ändringarna tillräckliga möjligheter att i praktiken hantera störningssituationer som överskrider välfärdsområdenas gränser?

Kyllä/Ja

Tukisivatko ehdotuksen mukaiset yhteistyöaluetasoiset ja kansalliset järjestelyt hyvinvointialueiden valmiutta ja varautumista? / Stöder de föreslagna arrangemangen på samarbetsområdesnivå och nationell nivå välfärdsområdenas beredskap och förberedelser?

Kyllä/Ja

Olisivatko ehdotetut normaaliolojen häiriötilanteiden hoitamista koskevat toimintamallit toimivia myös poikkeusoloissa? / Är de föreslagna verksamhetsmodellerna för hantering av störningssituationer under normala förhållanden fungerande också under undantagsförhållanden?

Kyllä/Ja

Muut mahdolliset huomiot hallituksen esityksestä / Övriga eventuella kommentarer om regeringspropositionen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisessa on havaittu puutteita häiriötilanteissa, jotka kohdistuvat samanaikaisesti useisiin hyvinvointialueisiin ja vaativat useamman hyvinvointialueen voimavarojen käyttöä. Hallituksen esityksessä ehdotetuilla muutoksilla lakia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, jäljempänä lyhyesti ”sote-järjestämislaki”) muutetaan siten, että yllättäviin ja poikkeuksellisiin häiriötilanteisiin pystyttäisiin nykyistä paremmin varautumaan ja tilanteet hallitsemaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) pitää hyvänä, että yhteisten voimavarojen johtamisessa tarvittavat alueelliset ja kansalliset toimivaltuudet olisivat selkeät ja riittävät vastaamaan uhkatilanteisiin, jotka voivat olla laaja-alaisia tai usean uhkatilanteen yhdistelmiä.

THL toteaa lisäksi ehdotetuista muutoksista tarkemmin seuraavaa:

Ensinnäkin THL katsoo, että ehdotetun 50 a §:n tulisi huomioida ehdotetussa 51 §:ssä yhteistyöalueen valmiuskeskukselle säädettyjen tiedonsaantioikeuksien käytännön toteutus lisäämällä yhteistyösopimuksessa sovittavaksi myös valmiutta ja varautumista koskevien tilannekuvatietojen toimittamisen järjestelyistä yhteistyöalueen hyvinvointialueiden valmiuskeskuksen kesken. Järjestelyissä tulisi huomioida myös kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden tilannekuvan muodostamisen tarpeet ja tiedonkulku.

Toiseksi THL kiinnittää huomiota siihen, että 51 § 4 momentissa todetaan ”sosiaali- ja terveysministeriön muodostavan yhteistyössä valmiuskeskusten kanssa” valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tilannekuvan. Tämä tilannekuva muodostetaan kuitenkin käytännössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja valmiuskeskusten yhteistyönä, ja THL:n käsitys on, että näin on ollut tarkoitus toimia myös jatkossa. Valtakunnan tasoinen tilannekuva muodostetaan käytännössä siten tosiasiallisesti THL:ssa. THL katsoo, että mikäli laitoksella on jatkossakin tarkoitus olla nykyisen kaltainen keskeinen tehtävä tilannekuvan muodostamisessa, ehdotettuun pykälään tulisi minimissään lisätä maininta siitä, että sosiaali- ja terveysministeriö ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos muodostavan yhdessä valmiuskeskusten kanssa valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden tilannekuvan.

Kolmanneksi THL kiinnittää huomiota THL:n tulosohjattavien yksikköjen rooliin suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. THL:n tulosohjauksessa olevaan alaiseen hallintoon lukeutuvat valtion lastensuojeluyksiköt eli valtion koulukodit ja vankilan perheosasto, valtion mielisairaalat eli Niuvanniemen ja Vanhan Vaasan sairaalat, sekä Vankiterveydenhuollon yksikkö (VTH). Kukin alainen valtion sote-yksikkö on vastuussa erityisen vaativien, vaikeahoitoisten ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden ja potilaiden erityispalvelujen tuottamisesta. Kaikissa toimintayksiköissä tarjottava hoito tapahtuu suljetuissa tai osin rajoitetuissa laitososuhteissa. Eri hyvinvointialueilla sijaitsevat yksiköt toimivat erityisaloillaan valtakunnallisina asiantuntijoina ja tukevat muuta sote-palvelujärjestelmää.

Lausuttavana olevan hallituksen esityksen muistiossa tuodaan esille, että nykytilanteessa yhteisten voimavarojen johtamisessa tarvittavat alueelliset ja kansalliset toimivaltuudet eivät ole selkeät ja riittävät vastaamaan ulko- ja turvallisuuspoliittisiin uhkakuviin. THL esittää vahvan huolensa siitä, että ratkaisemiseksi esitetyt kehittämistoimet sekä valmius- ja varautumistoiminnan yhä vahvempi kehittäminen hyvinvointialueiden ja yhteistoiminta-alueiden rakenteen varaan jättää edellä mainitut valtion omat sote-toimijat, näiden palvelutoiminnan sekä haavoittuvat asiakas- ja potilasryhmät täysin kehittyvän rakenteen ja tiedonkulun ulkopuolelle. Toiminnan jatkuvuus näissä yksiköissä myös poikkeus- ja häiriötilanteissa on kuitenkin korostuneen tärkeää. Myös Valmiuslain (1552/2011) 12 §, 13 § ja 86 § sekä Valvontalain (741/2023) 16 § (kohta 10) huomioiden THL:n alaiset valtion sote-yksiköt ovat tarpeen ja välttämätöntä ottaa osaksi yhä kehittyvää kansallista valmiuden ja varautumisen rakennetta.

Pääjohtaja Mika Salminen

Johtaja Otto Helve

Laaksonen Seija
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL - Vastuuvalmistelijana Hannu Kiviranta